

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ S/1 (3) 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРЪ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ S/1 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

Специальный выпуск

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
Special Issue

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети.

ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот

технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодида Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

“Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй.

Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Turaev Sherzod Gulboy ugli

SURKHAN OASIS IN V.H. KARMISHEVA'S RESEARCH ETHNIC DESCRIPTION
OF "YUZ" TRIBES

8-13

Jabbarova Latofat Tulkinjonovna

ZAMONAVIY MUZEY ARHITEKTURASI VA LANDSHAFT DIZAYNI INTEGRATSIYASI ("G'ALABA
BOG'I" YODGORLIK MAJMUASI ASOSIDA)

14-19

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Hurmurodov Zaфаржон Нурмуродович

МАҲАЛЛИЙ ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТ ОРГАНЛАРИНИ РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА
БОШҚАРУВ ФАОЛИЯТИНИ ЙЎЛГА ҚЎЙИШ

20-26

Жаббарова Чарос Аминовна

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТНИНГ ХАЛҚАРО
СТАНДАРТЛАРИГА ЎТИШ ЗАРУРИЯТИ

27-32

Nabiev Olimjon Abdisalomovich

FORMS OF PRECARIOUS EMPLOYMENT AND APPROACHES TO ITS ASSESSMENT

33-43

Тошпулатов Даврон Ақромович

ИСЛОМ БАНК-МОЛИЯ ХИЗМАТЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

44-54

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Муминов Алишер Гаффарович

АХБОРОТЛАШГАН ЖАМИЯТГА ЎТИШНИНГ АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ

55-59

Холмирзаев Нодиржон Низомжонович

ШАҲАРЛАР АҲОЛИСИДАГИ ИНДИВИДУАЛЛАШУВ МУАММОСИ: ТАҲЛИЛ ВА
ТАКЛИФЛАР

60-65

Абдураимова Муқаддас Эргашовна

"АВЕСТО"ДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ МАСАЛАСИ

66-71

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Axmedov Oybek Saparbaevich, Djumambetova Gulziba Kongratbaevna

COMPARATIVE-TYPOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ECONOMIC TERMS IN ENGLISH AND
UZBEK LANGUAGES

72-75

Avaznazarov Odiljon Rahmatulloyevich

ALISHER NAVOIY – ULUG' YO'LBOSHCHI

76-82

Бурибекова Шаура Шавкатовна

ЗНАЧЕНИЕ И ПРОБЛЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЭТИКИ В ПРОЦЕССЕ
ЖУРНАЛИСТСКОГО РАССЛЕДОВАНИЯ 83-89

Абдуллаев Акмал Амирович

ЭТНИК ВА МИЛЛИЙ УРФ-ОДАТЛАР ҲАМДА ҚАДРИЯТЛАР АСОСИДА ШАКЛЛАНГАН ЖОЙ
НОМЛАРИ 90-98

Masharipova Valentina Sergeevna

THE USE OF PARALINGUISTICS IN JIM BUTCHER'S WORK 99-104

Камолова Санобар Жабборовна

ЎЗБЕК ВА ФРАНЦУЗ БАДИИЙ АСАРЛАРИДА АНТРОПОНИМЛАР 105-109

Ярматова Мехринисо Азаматовна

ЯЗЫК - НОСИТЕЛЬ КУЛЬТУРЫ 110-117

Rahmonova Sardora Muminjonovna

BIZNES SOHASIDAGI BIRLIKLARNING SEMANTIK ANALIZI 118-123

Samadova Marg'uba Kuchkarovna, Ziyayeva Muhayyo Usmanjonovna

COMPULSORY METHODS IN TEACHING ESP 124-128

Mansur Yunusov Abdullayevich

NATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF INFORMATION CONSUMPTION IN PUBLIC
SERVICES: PROBLEMS AND SOLUTIONS 129-134

12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович

ВОЯГА ЕТМАГАНЛАР МЕХНАТ ҲУҚУҚЛАРИ ХАЛҚАРО ҲУҚУҚИЙ ҲИМОЯСИ 135-139

Yakubova Iroda Bahramovna

XORIJYI RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR VA O'ZBEKISTON QONUNCHILIGIDA MUALLIFLIK
HUQUQLARINI JAMOAVIY BOSHQARISHNI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARINING QIYOSIY
TAHLILI 140-146

Карамов Мамашариф Жамилович

ЖАМИЯТ ҲАЁТДА МАҲАЛЛА ИНСТИТУТИНИНГ ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИНИ
ЎРНАТШИДАГИ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ 147-151

Қурбонов Дониёр Давлат ўғли

ВОЯГА ЕТМАГАН ШАХСЛАР ТОМОНИДАН СОДИР ЭТИЛАДИГАН ЖИНОЯТЛАРНИНГ
ОЛДИНИ ОЛИШ. 152-157

13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Umidaxon Abdullayeva G'ulomiddinovna

O'QUVCHI VA TALABALARNING TABIATGA MA'SULIYATLI MUNOSABATDA BO'LISHLARIDA
EKOLOGIK TA'LIM VA EKOLOGIK TARBIYA BERISHNING AHAMIYATI 158-163

Нурматова Насиба Хошимжановна

ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К
ПАТРИОТИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ МОЛОДЕЖИ164-173

Дилафруз Явкочдиева

ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВ АСОСИДА ТЕХНИКА ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИ ТАЛАБАЛАРИНИ
КАСБИЙ ФАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШ174-183

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари. № S/1 (3)-2023
ISSN: 2181-1342 (Online)
<https://scienceproblems.uz>

08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари

Нурмуродов Зафаржон Нурмуродович

Ўзбекистон Республикаси Рақамли технологиялар вазирлиги ҳузуридаги
Ахборотлаштириш ва телекоммуникациялар соҳасида назорат бўйича
инспекцияси Қашқадарё вилоят ҳудудий инспекцияси бошлиғи
E-mail: zafargis@umail.uz тел:+998 99 663 84 26

МАҲАЛЛИЙ ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТ ОРГАНЛАРИНИ РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА БОШҚАРУВ ФАОЛИЯТИНИ ЙЎЛГА ҚЎЙИШ

Аннотация: Мақолада маҳаллий давлат ҳокимият фаолиятини рақамлаштириш орқали улар томонидан чиқариладиган қарорлар «Э-қарор» электрон тизими орқали тайёрлаб, қабул қилиш амалиёти йўлга қўйилиши масаласи ёритилган. Бугунги кунда фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоя қилинишини, маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти очиқлигини, жамоат ва парламент назоратини таъминлаш механизмлари такомиллаштирилиши долзарб масалалардан бири сифатида белгиланди.

Калит сўзлар: маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, коррупцияга қарши курашиш соҳаси, Тартибга солиш гилотинаси, шаффофлик, норматив ҳуқуқий ҳужжатлар, қарорлар.

Нурмуродов Зафаржон Нурмуродович

Начальник Кашкадарьинской областной инспекции Инспекции
по контролю в сфере информатизации и телекоммуникаций
при Министерстве цифровых технологий Республики Узбекистан
E-mail: zafargis@umail.uz тел:+998 99 663 84 26

ЗАПУСК УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕСТНЫХ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы цифровизации деятельности органов местного самоуправления и практики подготовки и принятия решений через электронную систему «Электронное решение». Одним из наиболее актуальных вопросов сегодня является защита прав и интересов граждан, прозрачность местного самоуправления, совершенствование механизмов общественного и парламентского контроля.

Ключевые слова: местное самоуправление, противодействие коррупции, регуляторная гильотина, прозрачность, нормативные акты, решения.

Nurmurodov Zafarjon Nurmurodovich

Head of the Kashkadarya Regional Inspectorate of the
information and telecommunications Supervision Inspectorate under
the Ministry of Digital Technologies of the Republic of Uzbekistan
E-mail: zafargis@umail.uz Tel:+998 99 663 84 26

LAUNCHING THE ADMINISTRATION ACTIVITY OF LOCAL STATE AUTHORITY BODIES BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES

Abstract: The article deals with the issue of digitalization of local government activities and the practice of preparing and making decisions through their electronic system "E-decision". One of the most pressing issues today is the protection of the rights and interests of citizens, the transparency of local government and public administration, and the improvement of mechanisms for public and parliamentary oversight.

Keywords: local government, anti-corruption, regulatory guillotine, transparency, regulations, decisions.

<https://doi.org/10.47390/B1342V3SI1Y2023N03>

Дунёнинг ривожланган мамлакатларида замонавий менежмент тез ўзгариб бориши ҳамда анъанавий шакллардан рақамли шаклларга ўтиши янги бошқарув фаолиятининг вужудга келишини кўрсатиб бермоқда. 2022 йилда глобал тармоқ инфратузилмаси бутун дунё бўйича 189 млрд. АҚШ долларидан ортиқ даромад келтирди. Соҳани рақамлаштириш бўйича энг кўп даромад Хитой давлатига (42,9 млрд АҚШ доллари) тегишли бўлиб, кейинги ўринларда АҚШ ва Япония эгаллайди. Барча мамлакатлар 2023 йилда даромади ўтган йилларга нисбатан ўсиши кутилмоқда.

Маҳаллий бошқарув органларида янги технологияларнинг жорий этилиши ҳамда кадрлар салоҳиятига алоҳида эътибор қаратилиши соҳалар бўйича бошқарув интеграцияси, инновацияси ҳамда ишлаб чиқаришни рақамлаштириш имкониятини белгилаб беради. Аммо, турли даражадаги объектив ва субъектив омилларнинг таъсири натижасида, глобал Covid-19 пандемияси, иқтисодий инқирозларнинг дунё бўйича кенг тарқалиши бошқарув тизимида бир қатор баҳсли вазиятларни яъни давлат, маҳаллий ҳокимият, корхона ва ташкилотларни бошқаришдаги муаммоли вазиятларнинг юзага келишига олиб келмоқда. Шу боис, замонавий тизимга эга ривожланган мамлакатларда дифференциялашган рақамлаштириш тизимининг жорий этилиши соҳани бошқаришда бу усулдан фойдаланиш, тизимни ривожлантириш, замонавий технологияларни қўллаш, мавжуд муаммоларни бартараф этиш, замонавий бошқарув тизimini жорий этишга кенг эътибор қаратилишига замин яратилмоқда.

Глобаллашув шароитида аҳоли сонининг кўпайиши натижасида дунё мамлакатлари бўйича иқтисодиётни тўлиқ рақамлаштириш дунё ҳамжамияти ичида ўз бошқарув услубига эга давлатлар рақамли тенденциялар асосида барча жамоат ташкилотларини тизимлаштириш имкониятини яратиб беришмоқда. Рақамлаштириш жараёнида ахборот хавфсизлиги технологиялари бозори келгуси бир неча йил ичида ўсиши кутилмоқда. Бинобарин 2024 йилда ахборот хавфсизлиги бўйича жаҳон миқёсидаги харажатлар 2017 йилга нисбатан икки баравар кўп бўлиши кутилмоқда. Шу сабабли, дунё мамлакатлари рақамлаштириш тизимида ислохотларни амалга оширишда салоҳиятли кадрларни тайёрлаш, янги технологияларни ўзлаштириш, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳаларини молиялаштиришни тизимни таъминлаш ҳамда мустақил амалга ошириш глобал кўламдаги долзарб масалалардан ҳисобланади.

Янги Ўзбекистоннинг асосий стратегияларидан бири сифатида қаралаётган маҳаллий ҳокимият органларини рақамлаштиришдаги сўнгги йиллар ичида изчил амалга оширилаётган ислохотлар натижасида бошқарув фаолиятининг тубдан яхшиланишига олиб келинмоқда. Маҳаллий ҳокимият органларини рақамлаштириш ҳар томонлама ривожлантириш билан бир қаторда иқтисодиётнинг барқарор ривожланишини таъминлаш, самарали бандлик ва аҳоли турмуш даражасини оширишнинг долзарб масаласи бўлиб ҳисобланади. Мамлакатимиз бўйича 2022 йилда

кўрсатилган бозор хизматлари умумий ҳажмини ўсишининг асосий омили молиявий хизматларнинг 29,6 % га ўсиши (кўрсатилган хизматлар умумий ҳажмининг ўсишига қўшган ҳиссаси 6,4 пункт), транспорт хизматлари – 11,9 % га (ўсишга қўшган ҳиссаси 2,8 пункт), савдо хизматлари – 8,2 % га (ўсишга қўшган ҳиссаси 2,1 пункт), алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари – 24,1 % (оширишга қўшган ҳиссаси 1,5 пункт), бошқа хизматлар – 13,7 % (оширишга қўшган ҳиссаси 0,5 пункт), таълим хизматлари – 12,1 % (оширишга қўшган ҳиссаси 0,5 пункт), шунингдек, яшаш ва овқатланиш хизматлари – 15,3 % га, кўрсатилган хизматларнинг умумий ҳажмининг ўсишига қўшган ҳиссаси 0,4 пунктни ташкил этди.[1] Шунингдек, маҳаллий бошқарув тизимига инновацион технологияларни жорий этиш, соҳага замонавий бошқарув усуллари тadbiq этиш, илм-фан ишлаб чиқариш интеграциясини амалга ошириш, кадрлар салоҳиятини юксалтириш, меҳнат бозорини рақобатбардош кадрлар билан таъминлаш даражасини, илмий тадқиқот ишларининг самарадорлигини ошириш, соҳада фаолият олиб бораётган тизимнинг давлат маъмурий бошқарувини кескин камайтириш ҳамда шу орқали ўзгарувчан меҳнат бозори талабларига жавоб бера оладиган юқори малакали кадрлар тайёрлаш ҳамда республикамизнинг рақамлаштириш тизимини ривожлантириш ва бозор механизмларини жорий этишни талаб қилади. Шу сабабли, бугунги кунда мамлакатимизда маҳаллий бошқарув органларида рақамлаштириш тизимида янги замонавий йўналишларни ташкил этиш, соҳани янги ривожланиш босқичига олиб чиқувчи омил сифатида эътироф этишимиз ҳамда замонавий технологияларни жорий этиш ва уларни самарали бошқариш йўналишида илмий-тадқиқот ишларини амалга ошириш бугунги кундаги долзарб масалалардан ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикасида маҳаллий давлат ҳокимияти фаолиятини ташкил этишнинг асосий қоидалари Конституцияда белгилаб қўйилган. Олий ҳокимият органлари фаолиятини ташкил этиш каби маҳаллий давлат ҳокимиятини ташкил этишда ҳам Конституцияда белгилаб қўйилган асосий қоидаларга асосланиш жуда муҳимдир.[2] Чунки айнан маҳаллий ҳокимият бевосита қонунлар ва ижро этувчи ҳокимият норматив ҳужжатларини амалга оширади, бевосита жамиятнинг турли соҳаларидаги муаммолар билан тўқнашади. Шунинг учун маҳаллий давлат ҳокимияти халқ фаровонлигини таъминлаш ва шу каби давлат олдида турган муҳим вазифаларни бажаришда асосий ўрин тутди. Ўзбекистон Республикаси дунё тажрибасидан келиб чиққан ҳолда ўзига хос тарзда жойларда давлат ҳокимиятини амалга ошириш механизминини яратди.

Кейинги йилларда мамлакатимизда коррупцияга қарши курашиш соҳасида муҳим ташкилий-ҳуқуқий ислоҳотлар амалга оширилди. Аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини оширишга, жамиятда коррупцияга муросасиз муносабатни шакллантиришга йўналтирилган тизимли чоралар кўрилди. Ислоҳотларни амалга ошириш доирасида фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоя қилинишини, маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти очиқлигини, жамоат ва парламент назоратини таъминлаш механизмлари такомиллаштирилди, шунингдек, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва суд органлари фаолиятининг ҳуқуқий асослари ислоҳ қилинди. Шу билан бирга, иқтисодиётни янада ўстириш, халқ фаровонлигини ошириш, мамлакатда инвестиция муҳитини яхшилаш борасидаги стратегик вазифаларни ҳал

этиш коррупцияга қарши курашиш соҳасида давлат сиёсатининг самарали амалга оширилишини таъминлаш ҳамда коррупция кўринишларининг сабаб ва шарт шароитларини бартараф этиш бўйича янги тизимли чоралар кўрилишини тақозо қилмоқда. Сир эмас, барча соҳаларни ислоҳ қилишга қаратилган дастурларни амалга ошириш қонун ҳужжатлари сонининг янада ортишига олиб келди. Ҳужжатларининг кўплиги, тарқоқлиги амалиётда уларни тушунишни қийинлаштириб, ҳуқуқий тафовут ва ҳаддан ташқари тартибга солиш ва бюрократияга замин яратмоқда.

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили ва методлар. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М. Мирзиёевнинг “2020 йил 29 декабр куни Олий Мажлисга мурожаатномаси” методологик манба сифатида фойдаланилди. Мазкур мақолани таҳлил қилиш жараёнида илмий билишнинг тарихийлик, мантиқийлик, анализ, синтез ва обективлик усулидан фойдаланилди. Мазкур тадқиқот жараёнида маҳаллий давлат ҳокимияти органларида бошқарув қарорларини рақамлаштириш жиҳатлари объектив очиб берилди.[3]

Мамлакатимизда ҳуқуқ ижодкорлиги фаолияти сифатини тубдан оширишга, қабул қилинаётган қонун ҳужжатларининг амалга оширилаётган ислохотлар жараёнига таъсирини кучайтиришга қаратилган кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 8 августдаги ПФ-5505-сон «Норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштириш концепсиясини тасдиқлаш тўғрисида»ги Фармонига 1-илова билан «Норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштириш КОНСЕПЦИЯСИ» ҳамда 3-Илова билан «Норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштириш концепциясини амалга ошириш бўйича комиссия ТАРКИБИ» тасдиқланган.

Фармон билан Комиссияга бир қатор вазифалар белгиланган. Жумладан, икки ой муддатда идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар нормаларини юқори юридик кучга эга бўлган қонун ҳужжатларига ўтказиш ва «тартибга солиш гилотинаси» усулини қўллаш орқали қолган ҳужжатларни, шу жумладан, қонунчиликни тизимлаштириш доирасида ҳар бир идоранинг ваколатини босқичма-босқич камайтириш ва бекор қилишни назарда тутувчи, улар томонидан қабул қилинаётган идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг аниқ рўйхатини белгилаш бўйича таклиф кириш. Шунингдек, Концепция билан Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги билан биргаликда 2019 йил 1 январга қадар қуйидагиларни таъминлаш белгиланган:

- Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳасини ишлаб чиқиш ва келишишнинг ягона электрон тизимини ишлаб чиқиш ва синов тариқасида ишга тушириш, бунда: норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳасини ишлаб чиқиш ва келишиш жараёнини бошқариш ва назорат қилиш, шу жумладан, масъул идоралар, бошқа органлар ва ташкилотлар томонидан лойиҳаларга электрон кўринишдаги виза қўйишни амалга ошириш; норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини кўриб чиқиш ва келишиш бўйича идоралараро электрон ҳамкорликни, шунингдек, уларни ишлаб чиқиш жараёни мониторинг қилинишини таъминлаш; лойиҳаларни жамоатчилик ва касбий доирада муҳокама қилиш, шу жумладан, фойда, харажат ва кутилаётган натижалар таҳлилинини ҳамда уларнинг жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларига,

ижтимоий соҳага, тадбиркорлик фаолиятига, атроф-муҳит ҳолатига таъсирини, шунингдек, юзага келиши мумкин бўлган оқибатларни баҳолаш имконини яратиш.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2020 йил 29 декабр куни Олий Мажлисга мурожаатномаларида «оҳирги икки йилда ҳокимларнинг 2,5 мингга яқин қарори судлар томонидан бекор қилингани бундан буён уларнинг қарор қабул қилишида очиқликни таъминлаш зарурлигини тақозо этмоқдалиги, шунинг учун маҳаллий давлат ҳокимияти идораларининг қарорларини ҳисобга қўйиш ва эълон қилиш бўйича электрон ахборот тизими жорий этилиши» таъкидланган. Шунингдек, «Тадбиркорлик фаолияти билан боғлиқ 5 мингга яқин норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қайта кўриб чиқилиб, уларнинг сони қисқартирилади ҳамда Тадбиркорлик кодекси ишлаб чиқилиши» таъкидланган.[3]

Маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан фуқаролар ва кенг жамоатчиликни ахборот билан таъминлаш борасида амалга ошириладиган ислохотлар, жумладан янги қонун ҳужжатларини қабул қилиш, мавжуд қонунларга қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш, жойларда яратилаётган ахборот-коммуникация технологияларини такомиллаштиришга қарамасдан кўп маълумот ва ахборотлар аҳолига етказилмасдан ёпиқлигича қолмоқда. Бу вилоят, туман ва шаҳар ҳокимликларнинг жамоатчилик билан бўладиган муносабатларига салбий таъсир кўрсатади. Ўз навбатида бу ҳол ижтимоий-маиший муаммоларни оператив тарзда бартараф этиш, шунингдек, ушбу органлар фаолияти устидан жамоат назоратини ўрнатиш имконини бермайди.

Қонун ҳужжатларининг кўплиги нафақат аҳоли, юридик шахслар, балки ҳуқуқни қўлловчи давлат хизматчиларининг ўзларига ҳам ноқулайлик туғдиради. Ҳозирги кунда маҳаллий давлат ҳокимият органлари томонидан қарорлар қабул қилишда қуйидаги муаммоларни санаб ўтиш мумкин:

Биринчидан, Маҳаллий давлат ҳокимият органлари томонидан қарорлар қабул қилишда ягона ёндашув мавжуд эмаслиги ва мураккаблиги;

Иккинчидан, Очиқлиги ва шаффофлиги таъминланмаганлиги;

Учинчидан, Қонунийликни таъминлаш ва назорат қилишда АКТ ечимларидан фойдаланилмаганлиги;

Тўртинчидан, Маҳаллий давлат ҳокимият органлари томонидан қарорлар қабул қилишда таҳлил қилиш учун объектив маълумотларнинг мавжуд эмаслиги;

Бешинчидан, Маҳаллий давлат ҳокимият органлари томонидан қарорлар қабул қилишда ортиқча вақт ва қоғоз сарфи. Жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқ ва манфаатларига путур этказилиши, давлат ҳокимияти идораларига нисбатан фуқароларнинг ишончи пасайишига олиб келмоқда ҳамда ноқонуний қабул қилинган қарорларни ҳуқуқни муҳофаза қилувчи, прокуратура ва суд органлари томонидан бекор қилинишига олиб келмоқда. Адлия органларининг тақдимномаларига асосан маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг 2019 йилда 1 752 та, 2020 йилда 1 370 та қарор ва фармойишлари бекор қилинган.

Хулоса ва таклифлар. «E-qaror» электрон тизими қуйидаги афзалликларга эга:

Биринчидан, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари қарори, фармойиши ва кенгаш қарорларини яратиш, манфаатдор идоралар билан келишиш, ҳуқуқий

экспертизага киритиш ва расман нашр этишни ягона манзилдан туриб амалга оширилади;

Иккинчидан, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари қарори, фармойиши ва кенгаш қарорларини ишлаб чиқиш ва қабул қилишда шаффофликни таъминланган ҳолда, тадбиркорларга бизнес жараёнларини тезроқ амалга ошириш имокниятини беради;

Учинчидан, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари қарори, фармойиши ва кенгаш қарорларини ишлаб чиқишда Ўзбекистон Республикаси бўйича бир хилликни таъминланади;

Тўртинчидан, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари қарори, фармойиши ва кенгаш қарорларини ишлаб чиқиш ва қабул қилишда инсон омилини камайтириш, қабул қилинган ҳужжатлар билан Интренет тармоғида танишиш имкониятини беради;

Бешинчидан, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорларини қабул қилиш жараёнида муддатларни қисқаради;

Олтинчидан, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари қарори, фармойиши ва кенгаш қарорларини ишлаб чиқиш ва қабул қилишда, маҳаллий давлат ҳокимияти вакиллари томонидан хизмат вазифасини суиистеъмол қилиш(коррупция)га қарши курашиш ва олдини олиш;

Еттинчидан, фуқароларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини муҳофаза қилиш. «Е-қағоғ» электрон тизимини Республикаимизнинг барча ҳокимликларида жорий этиш орқали фуқароларимизнинг маҳаллий давлат ҳокимияти органлари фаолиятида қарори, фармойиши ва кенгаш қарорларини ишлаб чиқиш ва қабул қилишда шаффофлик таъминланади, шунингдек тадбиркорлик субъектлари учун асоссиз ҳаражатлар қилишга олиб келувчи ортиқча маъмурий чекловларни жорий этадиган қоидалар ва нормалар ўрнатилиши олди олинади.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат Статистика қўмитаси маълумотлари 2022 йил.
2. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. <https://lex.uz/docs/20596>;
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2020 йил 29 декабрь куни Олий Мажлисга мурожаатномаси. <https://president.uz/uz/lists/view/4057>
4. Адлия вазирлиги. Жамоатчилик билан алоқалар бўлими. «Маҳаллий давлат ҳокимияти органларини қарорларининг ҳуқуқий экспертизаси: амалиёт ва муаммолар». <https://huquqiportal.uz/news/2021/01/07/mahalliy-davlat-hokimiyati-organlari-qarorlarining-huquqiy-ekspertizasi-amaliyot-va-muammolar/971>;
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 3 февралдаги ПФ-6155-сон «2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини «Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили»да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида»ги Фармони. <https://lex.uz/docs/5260791>;
6. Адлия вазирлигининг масъул ходими Худоёр Мелиев. «Тартибга солиш гильотинаси: қонунчиликда нимани сақлаб қолиш ва нимадан воз кечиш керак». <https://huquqiportal.uz/news/2020/09/24/tartibga-solish-gilotinasi-qonunchilikda-nimani-saqlab-qolish-va-nimadan-voz-kechish-kerak/674>;

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 8 августдаги ПФ-5505-сон «Норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида»ги Фармони. <https://lex.uz/docs/3858817>;
8. Адлия вазирлигининг Маъмурий тартиб-таомилларни такомиллаштириш ва мониторингини юритиш бошқармаси бошлиғи. Б.АЗИЗОВ. «Қонун ҳужжатлари таъсирини баҳолаш: хориж ва Ўзбекистон тажрибаси». <http://hudud24.uz/%D2%9Bonun-%D2%B3ujjatlari-tasirini-ba%D2%B3olash-horij-va-%D1%9Ezbekiston-tajribasi/>;
9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 14 апрелдаги 218-сон «Маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари томонидан қабул қилинадиган қарорларни ишлаб чиқиш, келишиш ва рўйхатдан ўтказишнинг ягона электрон тизимини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори. <https://lex.uz/docs/478764>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ S/1 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

Специальный выпуск

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES Special Issue

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатиغا олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:
scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).